

شرط ثبات در قراردادهای بین‌المللی نفت و گاز

تالیف
۱. مان سلیمانی

انتشارات قانون یار

۱۳۹۸

سرشناسه	:	سلیمانی، ایمان، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	:	شرط ثبات در قراردادهای بین‌المللی نفت و گاز / تألیف ایمان سلیمانی.
مشخصات نشر	:	تهران: قانون‌یار، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۱۷۲ص: جدول.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۰۹۱-۷
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبیا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	قراردادهای نفت و گاز
موضوع	:	Oil and gas leases
موضوع	:	قراردادهای نفت و گاز -- ایران
موضوع	:	Oil and gas leases -- Iran
موضوع	:	بازرگانی بین‌المللی -- قراردادها
موضوع	:	International trade -- *Contracts
موضوع	:	مابیه‌گذاری خارجی -- قوانین و مقررات
موضوع	:	Investments, Foreign -- Law and legislation
موضوع	:	دادن بین‌المللی تجاری
موضوع	:	International commercial arbitration
رده بندی کنگره	:	۳۹۰
رده بندی دیویی	:	۳۴۲/۰۲
شماره کاتالوگ ملی	:	۵۹۱۶۰۴۳

انتشارات قانون‌یار

شرط ثبات در قراردادهای بین‌المللی نفت و گاز

تألیف: ایمان سلیمانی

ناشر: انتشارات قانون‌یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۸

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۰۹۱-۷

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹ ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۲۶ مرکز پخش قانون‌یار

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۱
فصل اول.....	۱۹
مفاهیم بنیادی.....	۱۹
مبحث اول: قراردادهای نفتی.....	۱۹
۱-۱- تعاریف: پیشنهاد قراردادهای نفتی.....	۲۰
گفتار دوم: انواع قراردادهای نفتی.....	۲۱
بند ۱- قراردادهای امتیازی.....	۲۲
بند ۲- نظامهای قراردادی.....	۲۳
مبحث دوم: تفاوت قراردادهای نفتی با سایر قراردادها.....	۲۸
گفتار اول: تفاوت قرارداد جدید نفتی با سایر قراردادهای نفتی منعقد در ایران.....	۲۸
گفتار دوم: تفاوت IPC با قراردادهای نفتی.....	۳۱
گفتار سوم: مقایسه برخی از انواع قراردادهای نفتی.....	۳۴
گفتار چهارم: مقایسه قراردادهای بیع.....	۳۶
مبحث سوم: شروط قراردادی.....	۴۱
گفتار اول: شروط صحیح قراردادی.....	۴۱
گفتار دوم: شروط باطل قرارداد.....	۴۳
مبحث چهارم: مفهوم و مصادیق شرط ثبات.....	۴۵
گفتار اول: مفهوم شناسی و جایگاه شرط ثبات در حقوق.....	۴۵
گفتار دوم: نظریات مربوط به شرط ثبات در قراردادهای بین‌المللی نفتی.....	۴۷
گفتار سوم: انواع مختلف شرط ثبات.....	۴۹
بند ۱- شرط ثبات به معنای اخص کلمه.....	۴۹
بند ۲- شرط انجماد.....	۴۹
بند ۳- شرط عدم تسری.....	۵۱

بند ۴- شرط عدم مداخله ۵۲

بند ۵- شرط موازنه‌ی اقتصادی؛ ۵۴

بند ۶- درجات مختلف شرط ثبات ۵۵

فصل دوم ۶۳

تاثیر حاکمیت دولت بر توازن قراردادهای نفتی ۶۳

مبحث اول: اقدامات حاکمیت دولت ۶۳

گفتار اول: نظرات سرمایه‌گذاری ناشی از حاکمیت ۶۳

گفتار دوم: نقش شرط ثبات در قراردادهای بین‌المللی نفتی ۶۵

گفتار سوم: شرط ثبات و حاکمیت ۶۸

مبحث دوم: تاثیر وضع قوانین جدید در این باب ۷۰

گفتار اول: قانون حاکم بر قراردادهای بین‌المللی نفتی و شرط ثبات ۷۰

مبحث سوم: ماده ۴۶ و ۴۷ و ۴۸ شرایط عمومی پیمان ۹۸

گفتار اول: جایگاه پیمان در تقسیمات عقود ۹۸

مبحث سوم: اجزاء پیمان ۱۰۱

گفتار دوم: شرایط عمومی پیمان ۱۱۳

گفتار سوم: فسخ پیمان ۱۱۶

فصل سوم ۱۳۱

اعتبار شرط ثبات در نظام حقوقی ایران ۱۳۱

مبحث اول: جایگاه تضمین شرط ثبات در قراردادهای دولتی نفت و گاز ۱۳۱

مبحث دوم: اعتبار شرط ثبات در قراردادهای بین‌المللی نفت ۱۳۴

گفتار اول: اعتبار شرط ثبات از دیدگاه حقوق ملی ۱۳۴

گفتار دوم: عدم نقض حقوق بین‌الملل ۱۳۷

مبحث سوم: اعمال شرط ثبات ۱۳۸

گفتار اول: قابلیت اجرای حقوق بین‌الملل ۱۳۸

گفتار دوم: اصل وفای به عهد	۱۳۸
گفتار سوم: اصل اعتماد و محرمانه بودن اطلاعات	۱۳۹
گفتار چهارم: اصل حاکمیت دولت‌ها بر منابع طبیعی	۱۴۰
مبحث چهارم: تاثیر شرط ثبات در قانون گذاری	۱۴۲
مبحث پنجم: مزیت‌ها و معایب شرط ثبات	۱۵۰
منابع و مآخذ	۱۶۹

پیشگفتار

تعهدی را که براساس آن کشور میزبان نمی‌تواند مفاد قرارداد را با وضع قانون یا هر وسیله دیگری، بدون رضایت طرف دیگر، تغییر دهد را شرط ثبات می‌گویند. با توجه به ماهیت حساس اکتشاف و استخراج میادین نفتی، چنین شروطی نه تنها تأمین‌کننده بخشی از منافع سرمایه‌گذار خارجی است بلکه در مواردی (همانند شروط مذاکره مجدد و انطباق) در جهت منافع دولت میزبان نیز هستند. شروط ثبات انواع مختلفی داشته که شرط ثبات مستقیم، نامحسوس، اقتصادی و مذاکره مجدد از جمله آنهاست؛ و در بسیاری از آرای دادگاه‌ها و داوران مورد حکم قرار گرفته‌اند؛ اما همواره کشورهای پیشرفته با تکیه به تئوری الزام قراردادی و کشورهای در حال توسعه با توسل به دکترین اصل اولیه حاکمیت دولت بر منابع طبیعی، آن را مورد نقد بسیار قرار داده‌اند. در هر حال کتاب حاضر به ارزیابی شرط ثبات در قراردادهای نفتی می‌پردازد که هدف اصلی راسعی وافر طرفین هر توافقی، عدم تغییر و تثبیت مفاد قراردادشان می‌باشد. بخصوص در قراردادهای نفتی به دلیل وجود دولت با اقتدارات فراوان در یک طرف قرارداد، این اهمیت دو چندان خواهد بود. از سوی دیگر روابط میان دولت‌ها و سرمایه‌گذاران خارجی شبیه روابط میان دولت‌ها و سرمایه‌گذاران نفتی دولت‌ها از موقعیت ممتازی برخوردارند، بنابراین عمل دولت با راسعی حاکمیت و بدون هیچگونه لطمه‌ای باشد. به طور حتم، بنا به دلایل عنوان شده در امکان تغییر این قراردادها، تغییر آنان حتی با وجود شرط ثبات^۱ قابل توجه می‌باشند. فضای حقوقی مناسب برای سرمایه‌گذاری در دولت میزبان تنها زمانی ارزش واقعی دارد که در تمام مدت طولانی

۱ عبارت Stabilization Clause SC در ترجمه‌ی تحت اللفظی به صورت «شرط ثبات» می‌باشد اما درگفتنمان حقوقی عبارت «شرط ثبات» مصطلح می‌باشد و در این مقاله نیز این عبارت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

این گونه از قراردادها از موضع حاکمیت خویش اقدام به انعقاد چنین قراردادهایی می‌نماید که این امر به نوبه‌ی خود و علی‌رغم مقبولیت و گستردگی این گونه از قراردادها مسائل سیاسی و اجتماعی متعددی را منجر می‌شود. مهم‌ترین مسئله‌ی مورد بحث در این زمینه، نابرابری قراردادی طرفین قراردادهای دولتی می‌باشد که منجر به بروز مسائل حقوقی و ابهامات ماهوی گوناگون می‌گردد. در نتیجه‌ی این نگرانی‌ها، طرفین قرارداد دولتی، علی‌الخصوص سرمایه‌گذار خارجی، دچار تردیدهایی در مورد آینده‌ی قرارداد می‌شوند. در نتیجه برای حل تعارضات و پیشگیری از بروز مشکلات آتی در مفاد قرارداد دولتی شرطی پیش‌بینی می‌گردد که از یک طرف مفاد قرارداد، شروط مندرج در قرارداد را تثبیت کند و از طرف دیگر قرارداد را از خطرهای محتمل و یا از سایر عوامل تجاری مصون بدارد. این شروط، راه کار سستی اعمال این موارد می‌باشند و در کنار آنها باید تدابیر عدل غیر ملی به عنوان ابزار کنترل کیفی قوانین ملی توسط سرمایه‌گذاران در قراردادهای دولتی، پیش‌بینی می‌گردند.^۱ شرط ثبات در قراردادهای سرمایه‌گذاری اصولاً به منظور مقابله و تقلیل ریسک سیاسی ابداع شده است. لازم به ذکر است که به تغییر سیاست‌های دولت سرمایه‌پذیر در اصطلاح «ریسک سیاسی» می‌گویند. شرط ثبات معمولاً در قراردادهای درازمدت و بالأخص در بخش منابع طبیعی و قراردادهای سرمایه‌گذاری درج می‌شود. شرط ثبات در قراردادهای سرمایه‌گذاری به این معناست که طرف دولتی

۱ طباطبایی مؤتمنی، منوچهر، «مفهوم، انواع و قواعد حاکم بر قراردادهای عمومی»، مجله‌ی پژوهش‌های حقوقی، شماره